

УДК 356.13:351.746.1:355.422

Юрій МИХАЙЛЮК

заступник начальника штабу – начальник відділу організаційно-мобілізаційної роботи та організації повсякденної діяльності Азово-Чорноморського регіонального управління, м. Херсон
<https://orcid.org/0000-0003-4926-4886>
mihailukuo01@ukr.net

ЩОДО ПИТАННЯ ПОШУКУ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЧОПСЬКОГО ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ПОЗА ПУНКТАМИ ПРОПУСКУ

З метою якісного виконання завдань, які законодавчо покладено на Державну прикордонну службу України, органи охорони державного кордону та прикордонні підрозділи повинні у межах своєї компетентності адекватно реагувати на загрози та ризики, що виявляються під час здійснення своєї діяльності, зокрема у прикордонній сфері. У науковій статті розглянуто специфіку реалізації оперативно-службової діяльності на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону Західного регіонального управління. Установлено, що основною загрозою на ділянці прикордонного загону є незаконна міграція поза пунктами пропуску. Напрямами здійснення протиправної діяльності, як і в минулі роки, залишаються Великоберезнянський та Ужгородський. Найбільш активна словацька ділянка кордону, де за дослідний період припинено 91 % спроб порушень державного кордону, 9 % - на кордоні
© Михайлюк Ю..

з Угорщиною та 1 % на кордоні з Польщею. Проведено аналіз статистичних даних щодо протидії незаконній міграції поза пунктами пропуску через державний кордон України, розкрито специфіку тактики дій правопорушників та їх пособників під час організації незаконного переміщення через державний кордон України. Представлено висновок щодо необхідності пошуку шляхів підвищення ефективності організації протидії незаконній міграції поза пунктами пропуску та обмеженій можливості існуючого науково-методичного апарату щодо реалізації раціонального розподілу сил і засобів прикордонних підрозділів з урахуванням специфіки ділянки відповідальності Чопського прикордонного загону.

Автором зроблено висновок, що параметри умов обстановки на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону мають як детермінований, так і невизначений характер. Тому модель оцінки ефективності та часткові показники ефективності повинні мати імовірнісний характер.

Ключові слова: Чопський прикордонний загін, протидія незаконній міграції, оцінка ефективності.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Охорона державного кордону [1] Чопським прикордонним загonom здійснюється на ділянці відповідальності з наявною гірсько-лісистю місцевістю, якій притаманна різка зміна погоди протягом доби, гірські обвали, спуски снігових лавин, зсуви ґрунту, водні перешкоди; загалом важкодоступні ділянки місцевості, малонаселеність, зі слабо розвиненою дорожньою мережею, проведення сезонних робіт у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах. Умови, притаманні ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону, можуть як сприяти, так і заважати діям правопорушників і діям сил відділів прикордонної служби у виконанні завдань з охорони державного кордону, що впливає на ефективність виконання завдань з охорони державного кордону прикордонними підрозділами.

Існуючий науково-методичний апарат оперативно-тактичних розрахунків щодо організації ОСД розроблено для умов несення служби на окремих специфічних ділянках державного кордону (лісиста місцевість, річкова тощо) та, загалом, для організації оперативно-службової діяльності на ділянці типового прикордонного загону.

Тобто не враховується специфіка конкретного прикордонного загону, лише внутрішні та зовнішні загрози і ризики (загалом протиправна діяльність пов'язана з незаконною міграцією, контрабандною діяльністю, у пунктах пропуску та поза ними), які притаманні даному регіону України. Зазначене створює необхідність пошуку реальних шляхів підвищення ефективності організації протидії незаконній міграції на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону поза пунктами пропуску.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню оцінки ефективності виконання покладених на прикордонні підрозділи завдань щодо ОСД за період присвячено велику кількість наукових праць (наприклад [5]–[8]). Разом із тим питання щодо підвищення ефективності організації протидії незаконній міграції на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону поза пунктами пропуску не розглядалося.

Мета статті – розкриття специфіки виконання завдань оперативно-службової діяльності на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону та пошуку шляхів підвищення її ефективності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Чопський прикордонний загін Західного регіонального управління Державної прикордонної [1] служби України охороняє державний кордон в межах трьох контрольованих прикордонних районів (Великоберезнянського, Перечинського, Ужгородського) з трьома державами Євросоюзу загальною протяжністю 149,4 км: Польщею (30,9 км), Словаччиною (97,85 км) та Угорщиною (20,65 км).

З них по суходолу – 132 км 600 метрів (гірської – 83 км), по річках – 16 км 800 метрів, схему ділянки відповідальності подано на рис. 1.

Державний кордон здебільшого (57 %) проходить по гірсько-лісистій, сильнопересіченій місцевості.

Основними підрозділами охорони державного кордону є: 3 відділи прикордонної служби, до складу яких входить 16 відділень інспекторів прикордонної служби, та відділ прикордонної служби типу «С».

Рис. 1. Схема ділянки відповідальності Чопського прикордонного загону

Актуальні вразливості основних та другорядних загроз [1] представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Актуальні вразливості основних та другорядних загроз

№ з/п	Вразливості
<i>І. Вразливості основних загроз</i>	
1.1	Нестабільна соціально-економічна та політична обстановка, локальні військові конфлікти та війни у країнах – основних поставниках незаконних мігрантів, що обумовлює подальшу активність процесу незаконної міграції з країн Південно-Східної Азії, Північної та Західної Африки, Близького Сходу, пострадянського простору, транзитом через Україну до країн – членів ЄС
1.2	Військова агресія Росії на сході України
1.3	Дестабілізація соціально-економічної та політичної обстановки в Україні з боку проросійських сил

1.4	Значна різниця цін на тютюнові вироби в Україні та суміжних країнах
1.5	Високі фінансові прибутки за організацію та здійснення незаконного переправлення осіб через державний кордон України в країни Шенгенського договору
1.6	Високий рівень безробіття в прикордонних районах, тісні родинні зв'язки мешканців прикордоння України та суміжних країн
1.7	Складний рельєф місцевості у місцях проходження державного кордону, наявність гірських, лісистих ділянок, що обмежує використання оптико-електронних приладів у охороні кордону та дозволяє нелегальним мігрантам, пособникам протиправної діяльності приховано підходити до державного кордону
1.8	Відсутність кримінальної відповідальності, суттєвих штрафів за незаконне перетинання державного кордону, за контрабанду, за порушення міграційного законодавства та лояльне відношення судових інстанцій в напрямку покарання за злочини, передбачені ст. 332 КК України
1.9	Відсутність дієвого механізму депортації нелегальних мігрантів
1.10	Низька укомплектованість підрозділів охорони кордону (50–60 %)
1.11	Ротації керівного складу підрозділів, що не дає можливості опанувати обстановку та адекватно реагувати на її зміни, ефективно управляти підрозділом
1.12	Корупція, втягування персоналу ДПСУ в протиправну діяльність на державному кордоні або сприяння їй
1.13	Корупція в міграційних, правоохоронних органах, що не дає змогу попередити потрапляння нелегальних мігрантів, контрабандних товарів до прикордонної смуги
1.14	Діяльність національних діаспор та земляцтв на території України (Афганістану, Пакистану, Сомалі, Грузії, Вірменії та ін.), які забезпечують умови для нелегальної міграції
1.15	Діяльність транснаціональних та транскордонних злочинних угруповань, які спеціалізуються на переправленні незаконних мігрантів, торгівлі людьми та контрабанді наркотичних та психотропних речовин, стійка та розгалужена пособницька база серед мешканців прикордоння

1.16	Продовження удосконалення урядами країн ЄС прикордонної та імміграційної політики, посилення прикордонними відомствами суміжних країн системи охорони зовнішнього кордону ЄС, нарощування зусиль з розвитку прикордонної інфраструктури та технічного оснащення підрозділів
1.17	Відсутність належного технічного оснащення прикордонних підрозділів (автотехніка, тепловізійні комплекси та прилади, РЛС для виявлення МЛА БПЛА), недостатнє інженерне облаштування кордону, особливо вздовж р.Тиса
1.18	Обмеження матеріальних та фінансових ресурсів для виконання завдань з охорони кордону
1.19	Невипередженість окремих ділянок кордону, («Тиса», «Саловка», «Паладь -Комарівці»)
1.20	Застосування правопорушниками новітніх тепловізійних, оптичних приладів, сучасних безпілотних літальних апаратів (дронів) з метою викриття системи охорони кордону
1.21	Застосування літальних апаратів для незаконного переміщення товарів та осіб через державний кордон (за допомогою літальних апаратів правопорушники здійснюють переміщення незаконних мігрантів, цигарок з тилкових ділянок, розташованих поза межами прикордонних контрольованих районів)
<i>II. Вразливості другорядних загроз</i>	
2.1	Нестабільна соціально-економічна та політична обстановка в Україні та її дестабілізація з боку проросійських сил
2.2	Значна різниця цін на тютюнові вироби в Україні та суміжних країнах
2.3	Високий рівень безробіття в прикордонних районах, тісні родинні зв'язки мешканців прикордоння України та суміжних країн
2.4	Корупція, втягування персоналу ДПСУ в протиправну діяльність на державному кордоні або сприяння їй
2.5	Відсутність кримінальної відповідальності, суттєвих штрафів за контрабанду, за порушення митного законодавства
2.6	Відсутність належного технічного оснащення пунктів пропуску (єдині бази даних, доглядові сканери)

2.7	Низька укомплектованість підрозділів охорони кордону, що стає причиною суттєвого службового навантаження на персонал, і як наслідок – зниження ефективності служби
2.8	Невідповідність пропускнуєї спроможності пунктів пропуску, що суттєво знижує ефективність паспортної, оглядової роботи

Зазначені в таблиці пункти можна віднести до сфери впливу: 1.1-1.4, 1.5, 1.6, 1.16, 2.1-2.3 та 2.8 – соціально-політичного; 1.9, 1.13-1.15, 2.4, 2.5 правоохоронних органів (СБУ, МВС, ГПУ тощо); 1.10-1.12, 2.6, 2.7 керівництва Державної прикордонної служби України (їх рішення потребує проведення окремих досліджень); 1.7 – оперативно-тактичного рівня управління прикордонних підрозділів, усунення цієї вразливості залежить від прийняття адекватного управлінського рішення щодо пошуку науково-обґрунтованих шляхів та механізмів організації протидії зазначеній злочинній діяльності.

Аналіз результатів оперативно-службової діяльності прикордонного загону в період з червня 2017 по травень 2018 року в порівнянні з аналогічним попереднім періодом свідчить про незначне зменшення активності спроб незаконного перетинання державного кордону нелегальними мігрантами.

Найбільш активна словацька ділянка кордону, де за дослідний період припинено 91 % спроб порушень державного кордону та 9 % – на кордоні з Угорщиною, 1 % – на кордоні з Польщею).

Аналізуючи загальні тенденції 2016–2018 років, можна зауважити динаміку протиправної діяльності по періодах року, яка свідчить, що спад активності спостерігається у січні-березні, що в першу чергу пов'язано із сезонним погіршенням погодних умов та 100 % реадмісією затриманих нелегальних мігрантів, починаючи з листопада 2016 року.

Піковими періодами в цьому виді протиправної діяльності на ділянці відповідальності прикордонного загону були: у 2016–2017 роках – травень, серпень, у 2017–2018 роках – травень, серпень-вересень.

Найактивнішим часом доби був час з 20.00 до 08.00.

Найбільша активність спроб незаконного перетинання державного кордону незаконними мігрантами відбувалася в межах ділянок

відповідальності впс «Ужгород», впс «Гута», впс «Паладь Комарівці», впс «Новоселиця» та «Стужиця».

Основним шляхом потрапляння груп мігрантів в Україну є ділянки державного кордону з Російською Федерацією поза пунктами пропуску. У зв'язку з веденням на сході України бойових дій протиправні елементи почали більш активно використовувати ділянки кордону в межах північно-східних регіонів України (Харківська, Сумська та Чернігівська області). Перевезення нелегальних мігрантів, як правило, здійснювалось з м. Москва до місць накопичення та формування груп на території України (м. Київ, Одеса) та в подальшому в Закарпатську область. При цьому використовувався зазвичай автомобільний транспорт (легковий, мікроавтобуси) для доставки в прикордоння та автомобільний транспорт підвищеної прохідності для безпосередньої доставки до державного кордону.

Порівняно новим елементом тактики дії протиправних елементів є «тимчасова легалізація» іноземців на території України після їх прибуття встановленим порядком через пункти пропуску (в основному – аеропорти «Бориспіль», «Жуляни», «Одеса» [рейсові літаки сполученням «Дубаї - Київ», «Стамбул - Одеса» та «Стамбул - Київ»]). Зокрема, після прибуття іноземцям через представників туристичних компаній в аеропорту оформлюються короткострокові візи, які дають законні підстави для перебування на території України протягом нетривалого часу. У подальшому нелегальні мігранти позбавляються своїх документів та незаконно переправляються організаторами протиправної діяльності на західній ділянці кордону.

Характерним для тактики дій злочинних груп залишається використання населених пунктів Перечинського, Чопського, Великоберезнянського та Ужгородського районів для здійснення нетривалого відсиджування груп мігрантів перед їх безпосереднім переправленням через кордон. Завдання з перевезення, переховування груп у прикордонні та супроводу через кордон виконувались як особами з криміногенного середовища, так і одноразово залученими особами.

Завезення груп незаконних мігрантів в Закарпатську область здійснюється переважно з Харкова, Львова, Київа та Одеси.

Доставка неорганізованих груп нелегальних мігрантів рейсовими автобусами здійснюється переважно автобусами міжобласного сполучення «Київ – Ужгород», «Львів – Ужгород», «Івано-Франківськ – Ужгород», «Чернівці – Ужгород», «Рахів – Ужгород».

Доставка невеликих груп нелегальних мігрантів залізничним транспортом може здійснюватись потягами сполученням № 81 «Київ – Ужгород», № 13 «Київ – Ужгород», № 99 «Київ – Ужгород», № 107 «Одеса – Ужгород», № 601 «Львів – Солотвино» та № 829 «Львів – Ужгород».

Щодо тактики дій неорганізованих груп незаконних мігрантів та невеликих груп, які переправляються за допомогою пособників, то доцільно зазначити, що після прибуття в Закарпатську область нелегальні мігранти поселяються в приватних квартирах (будинках). Через деякий час на автомобілі або в пішому порядку в супроводі, як правило, двох-трьох осіб (провідників) їх переправляють через державний кордон. Організатори незаконного переправлення осіб залучають, як правило, як провідників 1 місцевого жителя, який добре орієнтується на місцевості, та 1–2 провідників з віддалених від прикордонного району населених пунктів. Нечисельні групи нелегальних мігрантів (у більшості випадків до 5 чоловік) супроводжуються до загороджувального паркану або до лінії державного кордону.

У подальшому мігранти самостійно рухаються до найближчого населеного пункту на суміжній території. Маршрути руху до кордону обираються таким чином, щоб звести до мінімуму появу місцевих жителів на маршруті прямування, а також забезпечити максимальне маскування за допомогою особливостей рельєфу. Як правило, на незначній відстані попереду групи мігрантів рухаються спостерігачі, які ведуть спостереження на предмет можливої появи прикордонних нарядів.

У разі затримання на суміжній території мігранти використовують так звану тактику «звернення про надання статусу біженця», з метою уникнення реадмісії на територію України. Під час складання представниками правоохоронних органів процесуальних документів мігранти вказують завідомо неправдиві установчі дані, використовують заздалегідь доведені до них «легенди» (робиться акцент на те, що

вони неповнолітні, повне заперечення факту свого перебування на території України та інше).

Усього протягом червня 2017 року – травня 2018 року на ділянці заgonу затримано у 90 випадках 417 незаконних мігрантів [1] (зменшення в 1,7 раза за кількістю затриманих осіб протягом аналогічного періоду в 93 випадках затримано 248 осіб).

Із них підрозділами ДПСУ: у 47 випадках, 52 % від загальної кількості випадків у період з червня 2017 р. по травень 2018 р., 161 незаконний мігрант, 39 % від загальної кількості затриманих (збільшення на 5 % за випадками та на 25 % за кількістю затриманих протягом аналогічного періоду в минулому, у 45 випадках затримано 120 осіб); підрозділами прикордонної охорони суміжної сторони: у 43 випадках, 48 % від загальної кількості випадків у період з червня 2016 р. по травень 2017 р., 258 незаконних мігрантів, 61 % від загальної кількості затриманих (зменшення на 5 % за випадками та в 2 рази за кількістю затриманих протягом аналогічного періоду в минулому, у 48 випадках затримано 128 осіб).

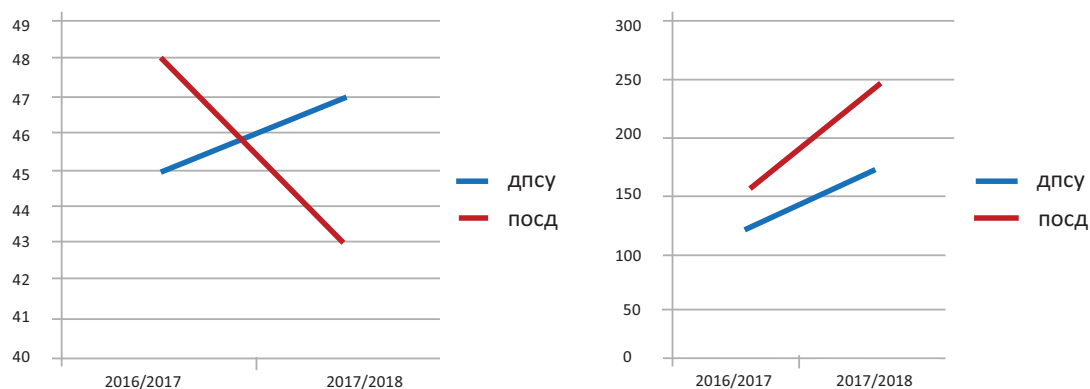

Рис. 2. Динаміка затримань незаконних мігрантів

У зазначений період затримано у 90 випадках 417 осіб, з них: на українсько-словацькій ділянці: у 77 випадках, 85 % від загальної кількості випадків за звітний період, 365 незаконних мігрантів, 87 % від загальної кількості затриманих за звітний період.

українсько-угорській ділянці кордону: у 7 випадках, 8 % від загальної кількості випадків за звітний період, 24 незаконних мігранта, 6 % від загальної кількості затриманих за звітний період;

українсько-польській ділянці кордону: у 6 випадках, 7 % від загальної кількості випадків за звітний період, 28 незаконних мігрантів, 7 % від загальної кількості затриманих за звітний період;

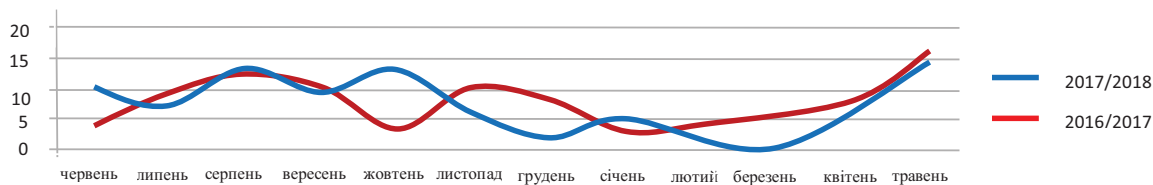

Рис. 3. За випадками

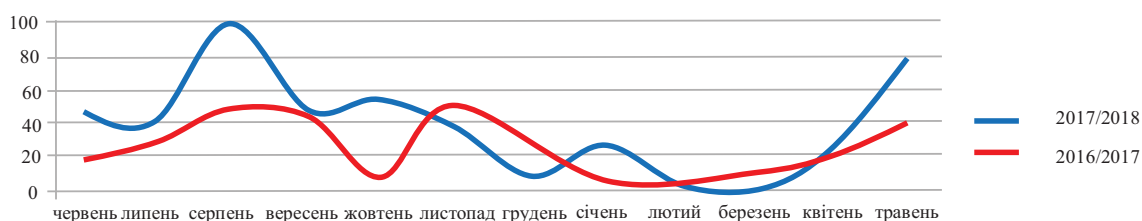

Рис. 4. За затриманими особами

Аналіз результатів оперативно-службової діяльності підрозділів охорони державного кордону свідчить про збереження стабільної загрози здійснення протиправної діяльності з використанням нових тактик дій та із застосуванням новітніх технічних засобів, а самі процеси ОСД поза пунктами пропуску носять заздалегідь непередбачуваний (випадковий) характер.

У 2018-2019 роках прикордонними нарядами виявлялись «фото-пастки», що замасковано встановлювались на маршруті руху прикордонних нарядів. При появі в радіусі дії приладу прикордонних нарядів у режимі реального часу фото з приладу спрямовувалось на заздалегідь запрограмований номер мобільного телефону протиправного елемента. Таким чином протиправними елементами відстежувалась обстановка та викривалась система охорони державного кордону.

Протиправні елементи активно почали використовуватися безпілотні літальні апарати (БПЛА) для відстеження руху прикордонних нарядів, а також і для контрабанди дрібних партій цигарок.

Щодо тактики дій малих літальних апаратів (МЛА), то злітно-посадкові майданчики використовувались в різних місцях за межами

прикордонної смуги в тилкових районах контрольованого прикордонного району, прикордонної області або з інших областей країни. На території суміжної країни вантаж (до 10 пакунків сигарет) скидається в обумовленому місці без посадки літального апарата з подальшим поверненням на територію України. Польоти, як правило, здійснюються в нічний час з метою ускладнення можливості візуального спостереження, а також на незначній висоті для уникнення їх виявлення технічними засобами протиповітряної оборони Міністерства оборони України. Доставка МЛА здійснювалась у вантажних мікроавтобусах в розібраному вигляді. У подальшому оперативно складались, завантажувались тютюновими виробами. Польоти здійснювались вночі по GPS навігаторах професійними пілотами. На суміжній стороні МЛА могли і не приземлятися, зкидаючи цигарки на ходу. Повернення здійснювалось по іншому напрямку на заздалегідь обумовлений майданчик. При приземленні МЛА розбирався, завантажувався в т/з. Тактика дій характеризується більшою мобільністю використання технічних засобів, таких як: прилади нічного бачення, GPS навігатори, мобільні телефони тощо.

У березні 2018 року за допомогою літака АН-2 було здійснено незаконне переміщення групи 11 нелегальних мігрантів з тилової області України до Угорщини, тому не виключається можливість використання МЛА для незаконного переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон.

Протягом червня 2016 року – травня 2018 року зафіксовано 40 порушень повітряного простору, затримано 3 МЛА.

Протягом червня 2017 року – травня 2018 року зафіксовано 23 порушення повітряного простору. Затримано 3 БПЛА.

Виходячи з аналізу спостережень за порушеннями з використанням МЛА, БПЛА протягом 2016–2018 рр., можна стверджувати, що найбільш активними ділянками можливого застосування МЛА є: *впс* «Саловка», «Тиса», «Паладь Комарівці», загрозовим періодом доцільно вважати березень–жовтень.

Найбільш активними ділянками можливого застосування БПЛА є: *впс* «Тиса», *віпс* «Саловка», *віпс* «Паладь Комарівці», *впс* «Ужгород».

Загрозливим періодом доцільно вважати сприятливі погодні умови протягом року.

У зв'язку із початком 100 % реадмісії країнами ЄС затриманих нелегальних мігрантів, починаючи з листопада 2016 року, суттєво знизилась активність нелегальних мігрантів з кінця 1 кварталу 2017 року. При продовженні такої міграційної політики в 2020 році слід очікувати меншої активності каналів нелегальної міграції, які в подальшому самі по собі будуть дискредитовані. Поряд з цим будуть притаманні неорганізовані спроби незаконного порушення кордону або організовані спроби переміщення дрібних груп по 3–8 нелегальних мігрантів.

Вплив на міграційні потоки, тактику дій ОПГ з переміщення нелегальних мігрантів буде здійснювати загальна політика ЄС, Туреччини, Російської Федерації відносно біженців. При певному перекритті каналів нелегалів на Півдні ЄС можлива переорієнтація каналів через територію Росії та України з подальшим потраплянням частини нелегалів з Росії до України через ділянку СхРУ або транзитом через Республіку Білорусь (північний потік), транзитом по морських шляхах (південний потік). Причиною також буде незакінчення розбудови проекту «Стіна» на українсько-російському кордоні загальною протяжністю 1 300 км, завершення якого можливе до кінця 2020 року, тобто строки не конкретні.

У потоці нелегальних мігрантів, що потрапляють до ЄС з метою набуття статусу біженця, можуть бути і громадяни РФ. При цьому ці громадяни можливо причетні до НЗФ на території Донецької, Луганської областей.

З урахуванням цього вірогідність активності нелегальної міграції до України з подальшим потраплянням в країни ЄС буде актуальною:

на українсько-польській ділянці – можливі спроби переправлення нелегальних мігрантів на стиковому напрямку відділень інспекторів прикордонної служби «Верховина Бистра» та «Стужиця» відділу прикордонної служби «Великий Березний»;

використання ділянок *впс* для транзитного переміщення незаконних мігрантів – вихідців з країн Африки, Південно-Східної Азії на українсько-словацьку ділянку кордону;

порушення режиму державного кордону громадянами України та Польщі в період туристичного сезону та сезону збору «дикоросів».

на українсько-словацькій ділянці – продовження спроб організованих протиправних груп щодо переправлення через кордон до Словацької Республіки незаконних мігрантів, в основному із числа громадян В'єтнаму, Афганістану, Індії, Бангладеш та Сирії на Велико-березнянському напрямку.

Виходячи із приведеного аналізу, пропонується проведення таких заходів щодо мінімізації загроз та ризиків на ділянці Чопського прикордонного загону:

організація детальної взаємодії з правоохоронними органами, підрозділами ОРВ по окремо взятих загрозах. Обмін інформацією щодо тактики дій правопорушників, кола осіб, т/з, причетних до конкретного роду протиправної діяльності. Відпрацювання спільних планів взаємодії та розпорядчих документів з розмежуванням повноважень та порядку дій;

покращення обміну інформацією із суміжною стороною про можливе правопорушення (не тільки кримінальне) як в пунктах пропуску, так і поза ними з можливістю надання підтверджувальних документів, фото-, відеоматеріалів. Проведення спільних розслідувань, особливо стосовно пособників правопорушення;

проведення комплексних заходів у взаємодії з іншими правоохоронними органами з протидії корупції та втягування персоналу в протиправну діяльність. Забезпечити системний підхід – мотивацію персоналу за позитивні результати служби, включаючи місцеве населення, що бере участь в охороні кордону;

постійний збір випереджувальної інформації про можливе правопорушення на ділянці кордону або в пункті пропуску, оновлення баз даних, профілів ризиків та оперативне доведення змін в обстановці до прикордонних нарядів, резервів;

посилення роботи щодо підбору кандидатів на військову службу за контрактом;

створення належних умов для несення служби на державному кордоні: обмеження ротацій персоналу, оптимізація службового на-

вантаження, підтримання комунікацій підрозділу в працездатному складі, використання персоналу за спеціалізацією, покращення харчування, речового забезпечення відповідно до кліматичних умов та обстановки тощо;

нарощування інженерно-технічної складової охорони кордону, у першу чергу облаштування (відновлення) загороджувального паркану, закупівля тепловізійної, сигналізаційної техніки нового зразка.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Під час проведення аналізу було встановлено, що всі процеси ОСД поза пунктами пропуску носять заздалегідь непередбачуваний (випадковий) характер. Параметри умов обстановки на ділянці відповідальності Чопського прикордонного загону мають як детермінований так і невизначений характер. Тому модель оцінки ефективності та часткові показники ефективності повинні мати імовірнісний характер. Сама методика повинна вирішувати наукове завдання щодо раціонального розподілу сил і засобів Чопського прикордонного загону з урахуванням умов виконання завдань на специфічних ділянках місцевості усього району відповідальності.

Список використаних джерел

1. Тематичний аналіз ризиків: визначення загроз та ризиків на ділянці загону з метою визначення завдань підпорядкованим підрозділам на охорону державного кордону в 2019 році – Чоп. 2018. 26 с.
2. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80>
3. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони від 06.05.2015. «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 №287/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>
4. Про державну прикордонну службу України : Закон України № 661-IV від 3 квітня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, № 27, Ст. 2, 20).
5. Мейко О. В. Методика визначення раціонального варіанта застосування мобільних груп окремого відділу прикордонної служби типу “С” під час ускладнення обстановки на ділянках державного кордону. *Збірник*

наукових праць Харківського Національного університету Повітряних Сил. 2014. № 4 (41). С. 153–156.

6. Фаріон О. Б. Методика оцінки ефективності системи інформаційного забезпечення відділу прикордонної служби типу «В». *Збірник наукових праць Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького*. 2009. № 49. С. 97–115.

7. Ковальов Д. В. Алгоритм методики визначення раціонального варіанта організації оперативно-службової діяльності відділів прикордонної служби типу «А» в контрольних пунктах в'їзду/виїзду. *Збірник наукових праць Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького*. 2017. №2 (72). С. 116–125.

8. Прикордонна безпека України: становлення, сучасний стан, проблеми і перспективи : монографія / О. М. Шинкарук, С. П. Мосов, В. А. Кириленко. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. 187 с.

References

1. *Tematychnyy analiz ryzykiv: vyznachennya zahroz ta ryzykiv na dilyantsi zohonu z metoyu vyznachennya zavdan' pidporyadkovanyum pidrozdilam na okhoronu derzhavnoho kordonu v 2019 rotsi* [Thematic Risk Analysis: Identifying Threats and Risks at the Detachment Area to Identify Tasks for Subordinate Border Protection Units in 2019] Chop, 2018. 26 p. [in Ukrainian].

2. *Stratehiya intehrovanoho upravlinnya kordonamy na period do 2025 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 24 lypnya 2019 roku № 687-r*. [An integrated border management strategy for the period up to 2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 687-r as of July 24, 2019]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80> (data zvernennya: 30.12.2019) [in Ukrainian].

3. *Pro Rishennya Rady natsiona'noyi bezpeky i oborony vid 06 travnya 2015 r. «Pro Stratehiyu natsional'noyi bezpeky Ukrayiny»*. *Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 06 travnya 2015 r. №287/2015*. [On the Decision of the National Security and Defense Council as of May 06, 2015 « About the National Security Strategy of Ukraine» Decree of the President of Ukraine as of May 06, 2015]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15>. (data zvernennya: 30.12.2019) [in Ukrainian].

4. *Zakon Ukrayiny` № 661-IV «Pro derzhavnu pry`kordonnu sluzhbu Ukrayiny`» vid 3 kvitnya 2003 roku (Vidomosti Verhovnoyi Rady` Ukrayiny` (VVR), 2003, N 27, st. 2, 20)* [Law No. 661-IV of Ukraine On the State Border Service of

Ukraine as of April 3, 2003 (The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (OBVR)), 2003, 27, Art. 208)]. [in Ukrainian].

5. Mejko O. V. (2014) *Metody`ka vy`znachennya racional`nogo varianta zas-tosuvannya mobil`ny`x grup okremogo viddilu pry`kordonnoyi sluzhby` ty`pu “S” pid chas uskladnennya obstanovky` na dilyankax derzhavnogo kordonu* [Methods of determining the rational variant of the use of Type C mobile teams of a separate department of the border service during the aggravation of the situation at the state border sections] Zbirnyk naukovykh prats, Kharkiv: KNAFU, No. 4 (41), pp. 153–156. [in Ukrainian].

6. Farion O. B. (2009). *Metody`ka ocinky` efekty`vnosti sy`stemy` informacijnogo zabezpechennya viddilu pry`kordonnoyi sluzhby` ty`pu «B»* [Methods of evaluation of the effectiveness of the system of information support of the Type B department of the border service] Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, Khmelnytskyi: NASBSU, no. 49, pp. 97–115. [in Ukrainian].

7. Koval`ov D. V. (2017). *Algory`tm metody`ky` vy`znachennya racional`nogo varianta organizaciyi operaty`vno-sluzhbovoyi diyal`nosti viddiliv pry`kordonnoyi sluzhby` ty`pu “A” v kontrol`ny`x punktax v`yizdu/vy`yizdu* [Algorithm of methodology of determination of rational variant of organization of operatively-official activity of departments of frontier service as “A” in the markpoints of entrance/of departure] Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, Khmelnytskyi: NASBSU, no. 2(72), pp. 116–125. [in Ukrainian].

8. *Prykordonna bezpeka Ukrayiny: stanovlennya, suchasnyy stan, problemy i perspektyvy: monohrafiya* / O. M. Shinkaruk, S. P. Mosov, V. A. Kirilenko. [Border security of Ukraine: formation, current state, problems and prospects]. Monograph: M. Shinkaruk, S. P. Mosov, V. A. Kirilenko, Khmelnytskyi: NASBSU, 2018, pp. 187 c. [in Ukrainian].

Yuriy Mikhailyuk. Concerning Search of Ways of Increase in Efficiency of the Organization of Counteraction of Illegal Migration on the Area of Responsibility of Chop Boundary Detachment out of Check Points

For the purpose of qualitative fulfillment of tasks, which are legally prescribed to the State Border Guard Service of Ukraine, Border Detachment, border units, within their competence, should adequately respond to the threats that appear in the area of border activity. The scientific article deals with the specifics of service operational activities implementation at the sector of Chop Border Detachment of

the Western Regional Administration responsibility. It has been instated that the main danger in the area of the frontier detachment is an illegal migration position. Velikoberezhnyansky and Uzhgorodsky are in the forefront of antitrust, which in the past few years, is being filled. The highest rate of activity was recorded in Slovak border, 91% of the total number of violations of the state border, 9% - on the border with Hungary and 1% on the border with Poland. The statistics analysis on illegal migration counteracting at green border was conducted and the specifics of tactics of actions of offenders and their accomplices during the organization of illegal movement across the state border of Ukraine are revealed. The conclusion on the necessity of finding ways to improve the efficiency of illegal migration counteracting organization at green border and the limited capacity of the available scientific and methodological apparatus for the rational distribution of border units' means and forces, taking into account the specific sector of Chop Border Detachment responsibility is presented in the article.

The author concludes that the parameters of the situation conditions at the sector of Chop Border Detachment responsibility are both deterministic and undefined. Therefore, the efficiency evaluation model and partial efficiency indicators should be probabilistic.

Key words: Chop Border Detachment; illegal migration counteraction;+ evaluation of